

IVAN NIKOLIĆ, EKONOMISTA, SARADNIK BILTENA MAT I ČLAN SAVETA GUVERNERA NARODNE BANKE SRBIJE

Rast nam nije pao s neba

Oporavak je realan, jer je najvećim delom zasnovan na rastu izvoza, ali su rasle i investicije i potrošnja. Takođe, osetno je ubrzan rast proizvodnje u prerađivačkoj industriji. Dobro je što su komponente rasta široko postavljene po svim oblastima. Prema desezoniranim podacima, samo dve oblasti u aprilu nisu imale tekući porast, dok je u većini taj porast bio vrlo visok. I to nema mnogo veze sa niskom prošlogodišnjom bazom, niti sa poplavama koje su se dogodile još 2014. godine

Ivan Nikolić: Važno je da je tendencija pozitivna

Ako bi se prosečan stanovnik Srbije informisao preteći isključivo saopštenja zvanične statistike, sasvim sigurno je da ne bi povezao da se poplava dobrih ekonomskih vesti, koja nas je zapljusnula od početka 2016. godine, odnosi na zemlju u kojoj živi. Ekonometristi su izračunali da od početka godine raste bruto domaći proizvod (BDP), da se industrijska proizvodnja oporavlja, da je priliv investicija veći, da raste izvoz, a rastu i zarade. Poslednja analiza biltena Makroekonomske analize i trendovi (MAT) još je optimističnija od prethodne. „Privredna

aktivnost je u porastu i taj se rast ubrzava“, ocenjuju autori ovog biltena. To jasno pokazuju podaci za prva četiri meseca 2016. godine o industrijskoj proizvodnji i, posebno, o proizvodnji prerađivačke industrije. Prema preliminar-nim podacima Republičkog zavoda za statistiku o bruto domaćem proizvodu, on je u prvom tromesečju realno premašio vrednost iz prvog kvartala prethodne godine za 3,5 odsto.

Koliko je taj rast realan, šta je tome kumovalo, kao i zašto građani Srbije to još ne osećaju u svom novčaniku razgovarali smo sa Ivanom Nikolićem, sarad-

nikom biltena MAT i članom Saveta guvernera Narodne banke Srbije.

– Rast je realan, jer je najvećim delom zasnovan na rastu izvoza, ali su rasle i investicije i potrošnja. Takođe, osetno je ubrzan rast proizvodnje u prerađivačkoj industriji. Dobro je što su komponente rasta široko postavljene po svim oblastima. To pokazuju podaci za april. Prema desezoniranim podacima, samo dve oblasti u aprilu nisu imale tekući porast, dok je u većini taj porast bio vrlo visok.

I to nema mnogo veze sa niskom prošlogodišnjom bazom, niti sa poplavama koje su se dogodile još 2014. go-

dine. Jasno je da se intenzivira dinamika privrednog rasta. A još bitniji je što se stope rasta povećavaju iz meseca u mesec. Ta tendencija koja je bila karakteristična u prvom tromesečju, sada je izvesno, nastavljena je u aprilu. Prema proceni Miladina Kovačevića, direktora Republičkog zavoda za statistiku, rast BDP-a će u drugom kvartalu biti još veći i kretać se između 3,5 do četiri odsto.

• *Od čega će zavisiti to dalje intenziviranje rasta?*

– Zavisice od toga da li će se trenutna dinamika održati i u narednim mesecima. Ako bi se taj trend nastavio, onda bi očekivana stopa rasta od 2,5 odsto za ovu godinu bila pesimistična. Ali, o tom-potom, tek ćemo videti kako će se stvari odvijati tokom godine. Ali je evidentno da postoje oblasti u kojima je zabeležen dvocifren impozantan rast.

• *Vi to i navodite u poslednjem broju MAT-a. Kao primer ističete ekstremne međugodišnje skokove kakvi su zabeleženi u proizvodnji električne opreme od 26 odsto, pa do duvanskih proizvoda gde je zabeležen rast od čak oko 50 odsto...*

– To je, ipak, kampanjski rezultat i neće se održati. Kod pojedinih oblasti proizvodnja oscilira iz meseca u mesec. Ali, ponavljam, ono što je dobro jeste da su rezultati u gotovo svim oblastima u aprilu bili dobri. Samo je, na primer, u građevinarstvu zabeležen rast od 18,6 odsto realno. Promet u trgovini na malo

ZAŠTO SE POVLAČE PORTFOLIO INVESTITORI

• *Od početka godine na odbranu kursa NBS je potrošila više od 800 miliona evra. Odakle su došli ti pritisci na kurs?*

– To je rezultat povlačenja portfolija investitora koji su ulagali, pre svega, u državne hartije od vrednosti. U međuvremenu su se promenile okolnosti na globalnom tržištu, američke Federalne rezerve (Fed) su povećale kamate, što je dužničke papire u dolarima učinilo atraktivnijim. A sa druge strane, na domaćem tržištu su pale kamate pa više i nema mnogo prostora za investiranje. Država je bitno smanjila kamatne stope, pa je atraktivnost tih papira niža. U evro znaku, kamata sada na tromesečnom nivou iznosi 1,5 odsto, a nekada je bila nekoliko puta viša. Jednostavno, pala je atraktivnost državnih dužničkih papira, zato se investitori povlače.

je na granici dvocifrenog rasta. Stagnacija je vidljiva samo u aktivnostima državne uprave kao što su zdravstvo i obrazovanje. Kad ovako govorimo, čini se da u to niko ne može da poveruje ali je potpuno jasno da je taj trend u ovoj godini rastući. On se neće održati ovim intenzitetom, jer bi nam to obezbedilo rast od pet, šest odsto, kao u Kini. Ali, jako je zanimljivo da sve raste. Gotovo da izgleda kao šok.

NE VERUJU U DOBRE REZULTATE

• *Na predstavljanju ranijeg izveštaja o inflaciji i koordinator biltena MAT Stojan Stamenković je, pokušavajući da ilustruje koliko je ljudima teško da poveruju u dobre rezultate, rekao da ga je čak jedan prijatelj pitao: „Stamenkoviću, koliko para si uzeo“...*

– To je kasnije pogrešno interpretirano, a Stamenković je zapravo samo odgovarao na novinarsko pitanje kako to da raste promet u maloprodaji ako su zarade u prvom kvartalu ove godine manje nego u poslednjem kvartalu prošle godine. Njegov komentar je usledio nakon tog pitanja, a poenta je

u tome da su ta dva tromesečja neuporediva. Ne može se upoređivati poslednje tromesečje jedne sa prvim tromesečjem druge godine. Jer, krajem godine se isplaćuje regres, vrlo često se januarske plate isplate pred Novu godinu. Nakon toga imamo sezonski pad zarada i takvo poređenje nema smisla. Ono je smisljeno samo ako se upoređuje na međugodišnjem nivou. A tako posmatrano, zarade su porasle. Kasnije je taj primer spomenuo premijer Aleksandar Vučić, pa je istakao da se ne veruje čak ni legendarnom ekonomisti Stojanu Stamenkoviću kad kaže da je nešto dobro i da imamo rast.

• *Zabrinjava li Vas to što je u četiri oblasti, ipak, zabeležen pad? Reč je o proizvodnji tekstila, farmaceutskoj industriji, proizvodnji osnovnih metala i ostalih saobraćajnih sredstava...*

– Ne zabrinjava, zato što je reč o mesečnim oscilacijama koje su čas gore, čas dole. Važno je da je tendencija pozitivna. Oporavak je vođen i rastom investicija od osam odsto. Potpuno je jasno da osim izvoza koji raste bitno brže od uvoza, već imamo i povratni efekat rasta potrošnje na BDP. Pitanje je u kojoj meri će rast potrošnje eventualno da oživi i uvoz. Za sada to ne ide tako, ali videćemo kako će se kretati cena nafte do kraja godine i da li će rast cene ovog energenta povećati i uvoz.

• *I sami ste rekli da Vam niko ne veruje kad govorite o dobrim rezultatima. Zašto to građani ne osećaju na svom standardu?*

– Ima statističkih rezultata koji govore da osećaju. Zarade su realno povećane za 4,2 odsto. Od toga je povećanje u javnom sektoru bilo svega 1,6, a u privatnom čak 9,2 odsto. Ne znam kome konkretno i gde su povećane plate, ali statistika tako pokazuje.

• *U jednom delu pokušavate da napravite vezu između standarda i ekonomskog rasta pa navodite i da je očigledno da je uspostavljena veza između rasta proizvodnje i rasta zarada i povratna sprega povećane kupovne snage i preko prometa i rasta proizvodnje...*

– Ne, to je samo širi makroekonomski okvir koji ilustruje da taj rast nije pao s neba, već da ima uporište i u izvozu i u proizvodnji i u rastu zarada i u potrošnji. Zaista, kada se pogledaju statistički podaci, sve ide super. I u budžetu imamo dodatne uštede, deficit je smanjen.

• *A šta se to događa sa Fijatom? U prošlom broju MAT-a ste istakli da proizvodnja pada, a u ovom da raste. Taj sindrom opisujete rečima „pođi-stani“...*

– To jesu mesečne oscilacije, ali je loše što se kod Fijata vidi trend smanjenja proizvodne aktivnosti. Na prvi pogled, rezultati u aprilu su dobri. Zabeležen je međugodišnji porast proizvodnje u tom mesecu za 4,2 odsto. Desezonirani indeks je „skočio“ za više od 20 odsto.

Međutim, to nije dovelo ni do rastućeg trenda, niti do kumulativnog međugodišnjeg rasta. Naprotiv, u periodu januar-april zabeležen je međugodišnji pad za 7,4 odsto. Sve je to rezultat sistema „pođi-stani“ u proizvodnji Fijata.

• *Šta očekujete od Železare?*

– To uopšte nismo uzimali u razmatranje. Posmatrali smo samo tekuće trendove. Ali, svakako da će proizvodnja krenuti, samo je pitanje koliki je njen efekat na BDP. Jedno je rast fizičkog obima proizvodnje, a drugo rast dodate vrednosti. Rast proizvodnje ne znači mnogo ako i dalje znači rast gubitaka, kao što je to bilo prošle godine. Videćemo još šta će se tu događati, ali je najvažnije da je ukupan rast BDP-a zasnovan na širokoj osnovi. Nije sada slučaj kao 2013. godine kada se oporavak oslanjao samo na Fijat. Sada svi daju svoj doprinos. Mi, sa druge strane, mnogo govorimo o tom Fijatu, a neto efekat je skroman i iznosi oko 200 miliona evra.

• *Spominjete, na primer, izvozne prihode od informacionih, kompjuterskih i telekomunikacionih sektora...*

– Tako je, jer je neto efekat u ovoj oblasti veći nego Fijatov i iznosi 318 miliona evra. Prihodi od ITC usluga u Srbiji su u periodu od 2008. do 2015. utrostručeni, a od kompjuterskih usluga, čak učetvorostručeni. Uprkos tome, to nije bitno nadoknadilo zaostajanje za evropskim zemljama u ovom sektoru. Ovaj sektor u razmeni sa inostranstvom generiše visok suficit. Jedina dva proizvoda koja su u Srbiji tokom 2015. imala bolji neto izvozni rezultat su kukuruz i smrznuto voće. A to je ipak razmena kao u srednjem veku. Kuriozitet je da sektor ICT usluga odlične performanse ostvaruje bez ozbiljnijeg prisustva stranih strateških kompanija. Veliki broj strateških ICT kompanija sa proizvodnim kapacitetima je prisutan u regionu. Srbija se, ipak, mora potruditi da privuče neke od njih ili njima sličnih, bilo da ih „otme“, ili ubedi neke nove da ovde investiraju. Možemo im ponuditi obrazovane i prilagodljive IT profesionalce, finansijske i inovativne

Nikolić: Oporavak je vođen i rastom investicija od osam odsto

državne podsticaje, atraktivno poslovno okruženje i konkurentnu cenu rada, iako se u ovom segmentu zaostatak za regionom smanjuje.

• *Identifikovali ste i neke globalne rizike kada je o srpskom oporavku reč?*

– Ocene za EU su u najmanju ruku uzdržane, računajući sa negativnim efektima finansijskog sektora na privredni rast. Kada se ima u vidu da je

pretežni faktor ubrzanja našeg privrednog rasta izvoz i da više od dve trećine izvoza Srbije odlazi u zemlje EU, postavlja se pitanje da li postoji rizik da se redukcija privrednog rasta u tim zemljama u izvesnoj meri odrazi i na naš izvoz, a time i na dinamiku proizvodnje – ocenio je Ivan Nikolić u razgovoru za Magazin Biznis.

A. Telesković